

MUETTE.

EGY HIRES „SZERELMI FÉSZEK“.

□ Tavaly ősszel, amikor Párisban kószáltunk, a Bul Mich-en találkoztunk egy magyar származásu újságíróval, akiről azt hallottuk, hogy a külügyminisztérium diszkrét megbízásából tartózkodik odakint. Tudtuk róla, hogy jobban ismeri a francia metropolist akárhány benszülőtnél, reménykedve kértük tehát, hogy mutasson valami olyat, amit a tucat-globetrotter el nem érhet. Valóban érdekes helyre vezetett, egy különös házba, amelynek történetét is elmondta. A derék cicerone a históriával, mint tudománnyal — hogy úgy mondjuk — kissé feszült viszonyban áll; de arról a régi épületről sokat tudott, mivelhogy szép és mulató asszonyok bőven szerepeltek a vén ház multjában.

□ Párison kívül, a Bois de Boulogne határán Bagatellhez közel van az a gyönyörű, nevezetes kastély, amelyben nemrég értekezletre gyűltek össze a francia érsekek és püspökök. Konferenciájuk nemcsak eredményei következtében, hanem már mint pusztá tény is történelmi fontosságú és a jövő történetírók közül azokat, akiket a francia katolicizmus legutóbbi harcai ihletnek meg, föltétlenül külön fejezetet szentelnek majd annak a két értekezletnek, amely a Muette-kastély falai közt folyt le. Ujra régi fényében ragyogott a híres épület s a világ szeme néhány napig odafigyelt, mint egykoron, amidőn Franciaországot és közvetve az egész kulturkontinentet onnan kormányozták. Fölragyogott még egyszer a vidéki palota napja és talán nem lesz érdektelen, ha az utolsó fölszökés világításánál végig tekintünk röptében az ódon falak multján.

□ Furcsa mult. Tele van a legképrázatosabb fénnel és a legsiralmasabb szürkeséggel.

□ Királyoknak lakóhelye volt. És köztük akadt olyan, aki hárem, vagy legalább édes duett színhelyül használta ezt a kastélyt és olyan, aki legnemesebb terveit ott dolgozta ki, amelyekkel meg akarta menteni országát a korhadástól, az Egyháznak legidősebb leányát az erkölcsi zülléstől.

□ Az ország történetében mindig nagy szerepe jutott La Muette lakóinak. Akár Navarrai Margit, akár Pompadour asszony, akár a Lajosok és később Mária Antoinette ott időzésekor. Történelmi volt végül a szerepe most is, amikor a konferenciázó főpapok-

nak nyújtott menedékhelyet a jelenleg való tulajdonosa szivességéből.

□ Valamikor szimpla vadászlak volt a kastély helyén. IX. Károly aztán palotát épített oda Valois Margit, a kegyes navarrai királynő számára, aki sokáig benne lakott. Emléke is van ennek. Párisban járt ember, aki szereti a Bois szépségeit és csavargott arrafelé, tud is az emlékről: a remek sugárút az, amely a boulognei erdő szivéből vezet a Muette-kastélyig s amelynek ma is ez a neve: Margit királyné utja . . .

□ A kegyes és szelleméről híres királyné 1615-ben XIII. Lajosnak ajándékozta a kacér palotát, amely az uralkodó család birtokában maradt 1707-ig. Akkor gazdát cserélt rövid időre. Az új birtokostól, Fleurian d'Armonville-től visszavásárolta a korona a vadászterülettel együtt. De már akkor nimbusz övezte a Muettet. Fényes multságoknak volt a színhelye s ha egyrészt a királyok fényüzése a pompa hajlékává tette, viszont politikai fontosságot biztosított számára az, hogy Richelieu is szívesen vonult oda s benne kezdte meg konok, kitartó harcát a protestantizmus ellen. Ott mondta el azt a híres beszédet, amellyel győzedelmeskedve az ellenségein sikerült megnyernie a király rendíthetetlen bizalmát.

□ Az ingatlant XIV. Lajos halála után a kiskoru XV. Lajos gyámja, orleánsi Fülöp önhatalmulag leányának, Berry hercegnőnek adományozta. És most egy mély vonzalomnak lesznek őrző tanúi a kastélyfalak. A hercegnő belészeret egy szegény nemes ifjuba, de Rion-ba és titokban házasságra lép vele. Aminek nyomán botrány keletkezett. Az uralkodó gyám nem tűrte a mesallianceot. A fiatal házasokat elválasztotta egymástól s amíg gyűlött veje spanyol földön harcolt, a kastélyban csöndesen sorvadt, halódott a bánatos asszonyka. Egy tavaszi napon végleg elmúlt, meghasadt a szíve. Vidám tobzódások után így költözött egy fájdalmas végű idill a palotába, amelyet aztán Fülöp herceg ujjáépíttetett, kibővített s úgy rendeztetett be, hogy a fiatal, alig tizenöt éves királynak méltó lakóhelye legyen.

□ XV. Lajos később kéjlaknak használta a Muettet. Mailly grófnő, Vintimelle asszony, majd Pompadour asszony lettek illusztris lakói a pompás fészeknek,

ahová érzékiségének fellobbanásában turbékolni járt a király. De megcsömörödött a kedvteléstől, kikergette azokat, akik szépségük jogán foglalták el azt a helyet, ahol valamikor Medici Mária és Navarrai Margit járt és menekült ő maga is onnan Versaillesbe. Pompadour asszony a sorsa iránt való teljes részvételtségben halt meg és amikor a gyászmenet a temetőbe kísért — zuhogott az eső, — a király kesernyés arccal fordult vissza környezetéhez az ablakmélyedésből:

□ „A marquise-nek, uraim, nem kedvez az idő . . .“

□ A Muette azonban nemsokára újra megélenkült s egy fiatal királyi pár első szerelmét rejtegették a selyemkárpitos gobelines falak. XVI. Lajos vonult oda és haláláig legkedveltebb tartózkodó helye maradt. Az ifju szuverén annyira szerette, hogy amikor jövődöbelije — Mária Terézia királyasszonyunk leánya — esküvőjére Franciaországba érkezett, a király ebbe a kastélyba szállásolta gyönyörű menyasszonyát az utolsó éjszakára, mely az esküvőtől elválasztotta őket. Verdun föl is jegyzi naplójában:

□ „Itt aludt a királyi menyasszony, így engedelmessé kedvén az egyház ama törvényének, hogy a mátkane lakjék egy földél alatt jövődöbelijével.“

□ Megint szerelmi idill, de most zavartalan és tiszta idill hajléka lett a kastély. Mignem a mámort váltogatni kezdte a politika okozta sokféle gond. Az új lakó, a politika szerénytelenné lett és egyre több gondot adott a királynak, amikor mint valami láthatatlan rém, ott volt már a levegőben a forradalom iszonyu fenyegetőzése . . .

□ A magyar királyleány bátorította férjét és ahányszor csüggött, szinte új lelket öntött beléje. De a kastélyban lassankint egészen úrrá lett az aggodás. Végre is elköltözött onnan a királyi család s elhatározta, hogy túlrad a palotán, melynek a föntartása különben is nagyon terhelte az udvartartás budgetjét.

□ A forradalom napjaiban a csöcselék elfoglalta a Muettet. Raboltak, pusztítottak benne, a kincseket elvitték s a legerősebb vandalizmussal rongáltak meg mindent, ami értéket csak összehordtak az elhunyt királyok, istenadta művészek.

□ A császárság alatt Talleyrand volt a lakója s ő talán még dúsabban berendezte a kastélyt, de ő se lehetett sokáig a birtokosa. S a palota, amelyet királyok passziója emeltetett, a nép haragja majdnem elsöpört, hogy később újra a fényezés üsse föl benne a fejét, ez a fényes palota egy meggazdagodott iparosé lett. Erard Sebestyén híres zongoragyáros utódaitól aztán megvásárolta a mostani tulajdonos, Fronqueville gróf, a főpapok vendéglátója.

□ A kastély egyébként akkor is sokat szenvedett, amikor Párist ostromolták. A kommün felgyújtotta s a tömeg kirabolta az égő épületet. A tüzes gerendák agyon is vertek egy-két zsákmányhordót. De még idejekorán segítség érkezett, a tüzet eloltották s a viharos napok elmúltával a régi mintára restaurálták, részben újjá építették a kastélyt.

□ Fronqueville gróf még fényesebben rendezte be, mint annak előtte volt. Pompája ma tán a réginél is királyibb. És belső értéket is tudott adni kastélyának a gróf, amikor szalonját Páris politikai, irodalmi és művészi kiválóságainak egyik legkedveltebb találkozó helyévé tette.

□ A Muette története, láttuk, nem egyszer összeforrott Franciaországgal s mondhatjuk, hogy a történelmi események közt, amelyek döntő befolyással voltak a francia nép sorsára, bizonyára fontos helyet foglal el a legutóbbi főpapi tanácskozás. A Muette-be vonultak nemcsak azért, mivel a gróf gavalléros pazarsággal bocsátotta a rendelkezésükre, hanem azért is, mert a régi katolikus Franciaországnak alig van igazibb emléke, mint ez az évszázados kastély, amely nagy idők, pusztító viharok, vad rombolók erejével dacolva, ragyogóbbá s talán érdekesebbé is lett, mint valaha.

TÁBORI KORNÉL.

□ □ □

Anyám! a lányodnak levelet írok.

*Az erdő felől elszaladt az este.
Zúgása hallik a Rába vizének,
Szitkos, kemény hang rikoltoz a parton:
Hahó, hejh! Ki őrszi itt a révet?*

*Ugráló habok álmukban beszélnek,
Nótát próbálnak a bűgő fűzesek,
(Úgy járok itt, mint hajléktalan vándor,
Aki éjszakára kirekesztetett.)*

*Anyám! van egy lány. A lányodnak hívom.
Hugomért adta a város cserébe,
Bolyogtam árván háborgó gitárral
S összeakadtam egy halk este véle.*

*S mert elment, búsan kiáltok utána:
Visszabeszélnek a locsogó vizek,
(Irtam e verset egy messzi leánynak,
Hosszú, nagy hajában kék szalag libeg.)*

Boros Ferenc.